

NÉPESSÉGGROBBANÁS – A SZEGÉNYSÉG CSAPDÁI ZÁRULNAK

Simonyi Gyula

elnök

BOCS Alapítvány

gyula.simonyi@bocs.hu

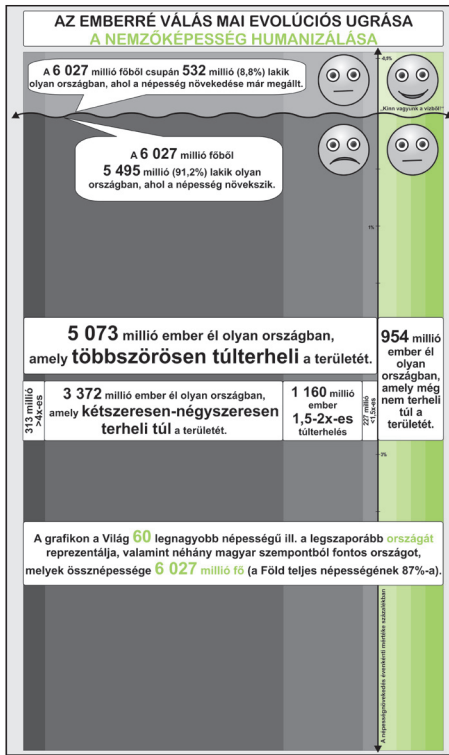
Az emberiség eddigi történelme során a természeti erőforrások bőségével volt körülvéve, ezért civilizációink legtöbbször a folyamatos növekedésre épült. A 20. század utolsó harmadában azonban a történelemben most először kinőtünk a Földet. Ezért katasztrófához vezetett a korábban egyeduralkodó, mára teljesen elavult paradigma tipikus válasza: „ugyan már, pesszimista vészmadarak, mindenre a növekedés és a technikai fejlődés a megoldás”.

Amikor az emberiség létszáma már a 7 milliárdot is átlépte a Földön, némely demográfusok versengve tódították, hogy hány tízmilliárdot képes eltartani a Föld és föl sem tették a legalapvetőbb kérdést, hogy milyen szinten, milyen életmódban kell mindezt elképzelnünk. Feltehetően egyikük sem „imádná” bangladesi átlagszinten élni, amennyi tízmilliárd ember esetén kb. jutna egy főre. Az emberiség környe-

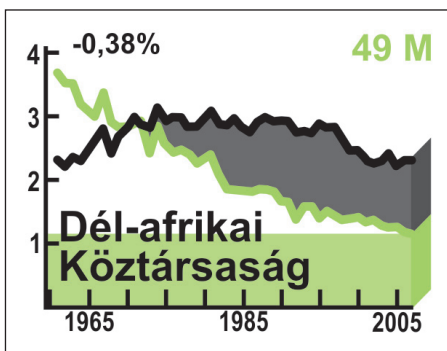
zeti terhelése és a Föld eltartóképessége ráadásul még csak nem is demográfiai kérdés, jóval inkább ökológiai.

A katasztrófa nem jön, hanem már egy ideje itt van: a tudomány, technika, gazdaság soha nem látott dicsőségének csúcán ma több ember éhezik, mint amennyi Kossuth Lajos születésekor összesen élt a világon. Annak ellenére ilyen szörnyű a helyzet, hogy messze túlhasználjuk a Föld erőforrásait, s ezzel egyetlen otthonunk eltartóképességét durván „szétbarcoljuk”: pusztulnak az erdők, a talajok, a vizek, az élővilág, megbolondul a klíma, szóródnak a mérgek... A paradigma azonban makacs dolog: a gondolkodásmód, eszmék, vélekedések, értékek, módszertanok olyan együttese, amit az adott társadalom vagy kulturális közösség magától értetődőnek tekint. Ha köze sincs a valósághoz, az a tények hibája.

De a tények is makacs dolgok. Az emberiség kb. nyolcvanöt százaléka

1. ábra

2. ábra

olyan országban él, amelyik túlterheli a saját területét. Ráadásul az emberiség kb. kilencven százaléka olyan országban él, ahol a népesség még mindig növekszik. Az 1. ábra közel az egész emberiség helyzetét mutatja: a 60 legnagyobb népességű, illetve leggyorsabban szaporodó, vagy külön magyar szempontból érdekesebb országot. Ez a 60 ország a Föld népességének 87%-át, 6,027 millió főt jelent összesen. Cikkünkben azt vizsgáljuk, különös tekintettel az afrikai országokra, hogy ez a hatalmas népesség hogyan oszlik meg az ökológiai túlterheltség és a népesség növekedési ütemének koordináta-rendszerében.

Az 1. ábra már első ránézésre megdöbbentő képet ad a népesség arányainak megoszlásáról a tengelyek mentén. A méretarányos diagramon az oszlopok szélessége a népesség nagyságával arányos. Az ábrázolt 6,027 millió főből 5,073 millió, azaz 84,2% él olyan országban, amely többszörösen túlterheli a területét, 313 millió fő saját országában ráadásul már több mint négyszeresen. 5,495 millió fő, tehát az ábrázolt népesség 91,2%-a lakik olyan országban, ahol nő a népesség. A mai helyzetben a kívánatos pozíció a jobb felső rész lenne, ami az ábrán láthatóan a legkisebb, tehát igen kevés ember él olyan országban, ahol nincs túlterhelés és népességnövekedés.

De lássuk, hogy konkrétan mely országokról beszélünk, és azok hol helyezkednek el a grafikonon. Mind a 60 országot egy, a népességével arányos szélességű téglalappal, s abban az elmúlt 45 év ökológiai helyzetét bemutató grafikkal ábrázolunk (2. ábra).

Zöld számmal az ország népessége van megadva millióban, míg a feketével jelölt százalék a népességnövekedés ütemét jelzi.

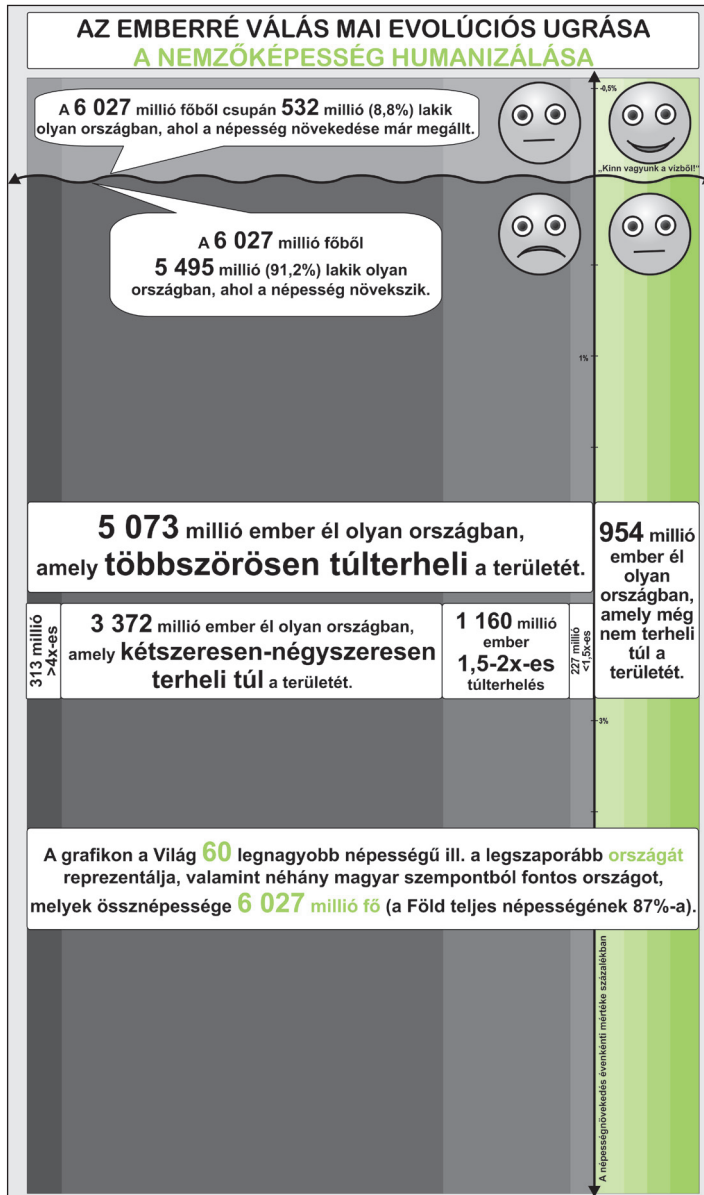
A zöld görbe az egy főre jutó biokapacitás (eltartóképesség), a fekete görbe pedig a fejenkénti ökolábnyom változását mutatja. Mindkettőt globális hektárban (gha) mérjük, így könnyen összehasonlíthatóak. Amikor az ökolábnyom nagyobb az eltartóképességnél, akkor az adott terület túl van terhelve és ezért pusztul. A zöld sátriozott terület a biokapacitás 2007-es mértéke, azaz mutatja, mekkora a „takaró”, meddig nyújtózkodhat az adott ország lakosa, ha nem terheli túl az országa területét. Ez az adott ország jövőbeni fejlődését leginkább meghatározó adat.

Azoknál az országoknál, amelyek túlterhelik a területüket, a fekete görbe egy ideje a zöld görbe fölött halad, s a szürke sátriozott terület a túlterheltség mértékét ábrázolja. A szürke terület nem fenntartható, csak a gyengébbek és a jövő kizsákmányolásával, a terület tönkretételével lehet ideig-óráig még erőltetni. Az országok a jövőben a környezet-terhelésükkel kénytelenek lesznek a saját területük eltartóképességéhez tendálni.

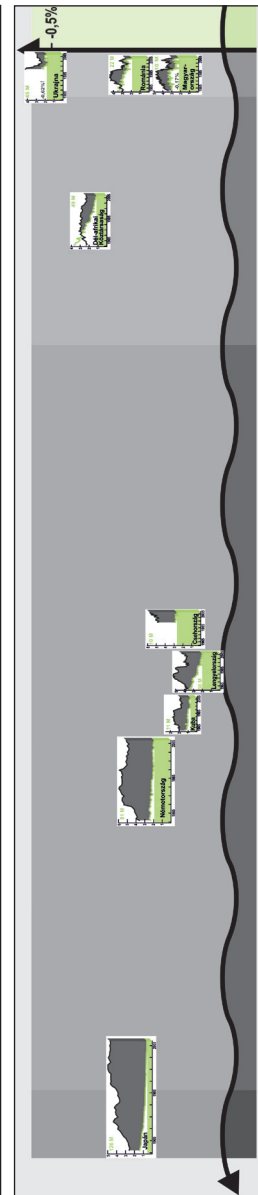
Vegyük szemügyre a nagy téglalap jobb alsó területét, ahol főleg szubszaharai afrikai országok szerepelnek (3. ábra). A népességrobbanó országoknál meredeken csökken a fejenkénti biokapacitás (zöld vonal). Amikor már alacsonyra süllyed, akkor mint egy csapda, rájuk zárul a szegénység. Amikor a fekete vonal alá kerül a zöld, területük már túl is terhődik s leromlik.

Összehasonlításként: a magyar fejenkénti ökolábnyom kb. 3 gha. Így 2 globális hektár fejenkénti eltartóképesség már alacsonynak tekinthető. Természetesen a kis ökolábnyom nem feltétlen jelent szegénységet, csak a jelenleg még domináns, elavult paradigma szerint, ami gazdasági növekedésben, GDP-ben, fogyasztásban méri az életet. Tanulmányunk épp azt mutatja be, hogy az ökológiai válság, a Föld túlterheltsége rákényszerít bennünket egy evolúciós alkalmazkodásra, egy pozitív fejlődésre: hogy az életet ne mennyiségekben, hanem minőségben mérjük, s a gazdasági- és népességnövekedés helyett a visszacsökkenésnek és a természettel való harmóniának örüljünk.

Mivel jelenleg is már csak kevesebb mint 1,8 gha eltartóképesség jut egy főre a Földön és a népességnövekedés (valamint a Föld eltartóképességének romlása) miatt ez az adag egyre csökken, ezért akár tetszik, akár nem, a mainál sokkal kisebb ökolábnyommal kell megtalálnunk boldogságunkat az életszínvonal helyett az életminőségben. A mennyiség helyett a minőség paradigmájába kell átlépnünk. Noha a szegénység csapdájából még sok évtizedig nem juthat ki a túlnépesegett emberiség, annyit talán elérhetünk, hogy a mai szemmel nézve szegénységet az életminőség paradigmájában már ne érezzük annyira szegénységnek.

3. ábra

4. ábra

Lássuk sorban az országcsoportokat. Az egyetlen nagy ország a jobb felső negyedben Oroszország. Nem terheli túl a területét és a népességnövekedés is megállt már. Az egyre szűkösebb természeti erőforrások globális válságában bőséges tartalékai vannak: kétszer annyi eltartóképesség jut egy főre, mint az átlagos magyar ökolábnyom szint.

A népesség a bal felső területen ábrázolt országoknál sem növekszik már, azonban azok túlterhelik a területüket. (4. ábra) Ukrajna, Románia, Németország, Lengyelország „takarója”, azaz ameddig területük túlterhelése nélkül nyújthatóknának, 2 gha körül van, mint ahogy Magyarorszáé is. Dél-Afrikaé csak 1 gha, Japáné csak 0,5 gha. Ez mutatja jövőbeli kilátásaikat.

A világ három legnagyobb népességű országának (Kína, India, USA) népessége még mindig növekszik, miközben területüket már több mint kétszeresen túlterhelik. (5. ábra) Az USA még akkor is a magyar szint fölött élhet, ha felére csökkentve ökolábnyomát megszünteti túlterheltségét, de Kína „takarója” csak 1 gha, Indiáé pedig csak fél gha.

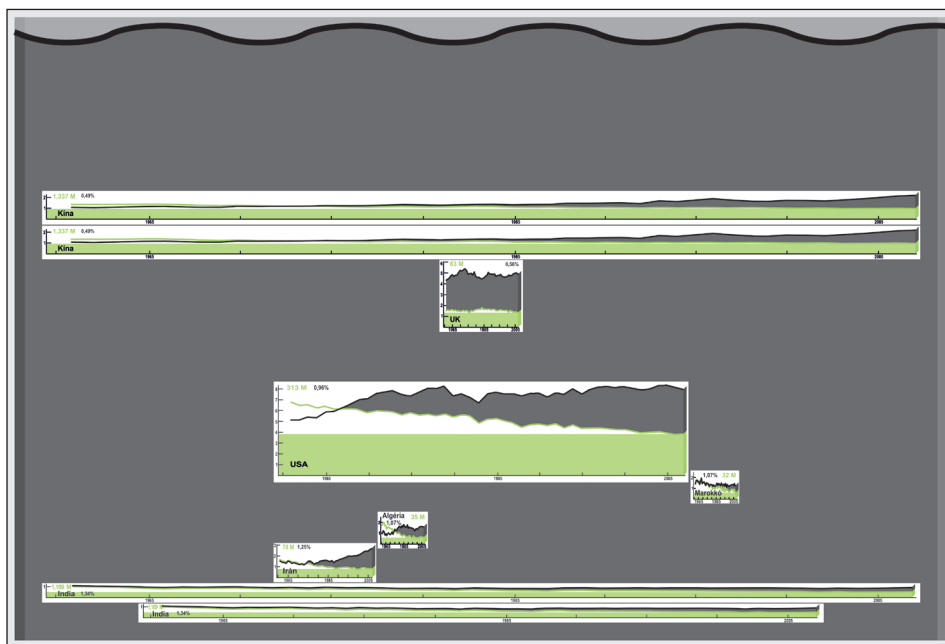
Szorogató, hogy a hullámos vonal alatti országoknál, amelyek még nincsenek „kinn a vízből”, a „takaró” mérete a népességnövekedéssel egyre csökken, mégpedig annál rohamosabban, minél mélyebben vannak az ábrán. Ez a függőleges tengely jobb oldalán lévő országokra is érvényes (6. ábra), amelyek még nem terhelték túl a területüket. Csak Kanadában, Ausztráliában, Argentínában és Brazíliában bőséges a fejenkénti eltartóképesség. Az alattuk lévő, évente 2-3%-kal növekvő népességű szubszaharai országok már nem

tudnak a mai magyar szintre fölemelkedni anélkül, hogy túlterhelnék a területüket. A még jó ökológiai helyzetük a szegénységüknek köszönhető.

„a népességrobbanás és a Föld ökológiai túlterhelése a jómódú világot is magával húzza a világnymorba.”

Kongói Demokratikus Köztársaság, Guinea, Madagaszkár „takarója” még lehetővé tenné a magyar szintet, ha népességnövekedésüket azonnal meg tudnák állítani. De tudjuk, hogy a népesedés fékútja csak évtizedekben mérhető. Kína már több mint négy évtizede fékez, és még messze van a tetőzéstől. (Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy Kína termékenységi rátája az elterjedt tévhittel ellentétben nem az egykepolitikától ment le. A történelemben és szerte a világon gyakran jellemző hatalmi erőltetése a szaporodásnak 1969-ben enyhült meg Kínában, s ekkor Kína termékenységi rátája a történelem legnagyobb zuhanását produkálta, egy évtized alatt 5,7-ről 2,7-re. Az egykepolitika 1979-es bevezetése után, három évtized alatt ez 1,7-re változott, aminél sokkal nagyobb termékenység-csökkenés történt e három évtized során számos más országban.)

Ha ismét vetünk egy pillantást a szubszaharai afrikai országokat ábrázoló részletre (3. ábra), láthatjuk, hogy különböző mértékben túlterheltek és ezért különböző lehetőségeik vannak. A tágas és ígéretes Afrikához tartozik a már felsorolt három ország, amelyek még nincsenek túlterhelve és a biokapacitásuk 3

5. ábra

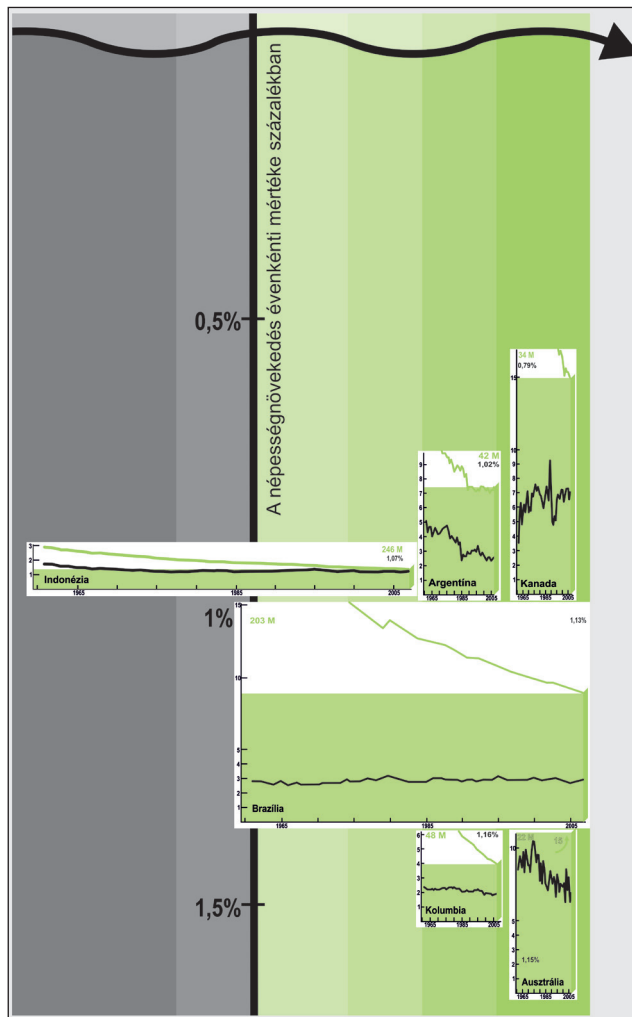
körül van. Tágas és szegény Afrika-ként jellemezhetjük azokat az országokat, amelyek bár még nincsenek túlterhelve, biokapacitásuk már alacsonyabb és folyamatosan csökken tovább.

A függőleges tengelytől balra eső afrikai országok már túlterhelt és a szegénység csapdájába záródott területek, szinte mind 1 gha alatti fejenkénti eltartóképességgel és ráadásul évenkénti 2-4%-os népességnövekedéssel. A grafikonok mutatják, hogy fél évszázaddal ezelőtt még többnyire tágas és ígéretes volt az ökológiai helyzetük. Ha komolyan vették volna a családtervezést, amit az ENSZ már 1968-ban az emberi jogok közé sorolt, akkor sokkal kevesebb gyötrellemmel járna az evolúciós átmenet a minőség paradigmájába.

David Attenborough nemrég készített filmet „Hány ember élhet a Földön?”

címmel. Amikor ő született, még kevesebb mint 2 milliárd ember volt, a filmben pedig már 7 milliárdról van szó. Ha az ENSZ és az OECD-országok a nemzetközi fejlesztés és annak 0,7%-os kiválasztása megalkotásakor a családtervezés emberi jogát teszik meg legfőbb prioritásnak, civilizációnk nem omlana össze gyorsuló ütemben. De még máig sem kapott észbe a nemzetközi fejlesztés, 2010-ben is csak a segélyek 4 százaléka ment a családtervezési lehetőségek megteremtésére.

Az ökológiai túlterheltség (amikor az ökolábnyom nagyobb a biokapacitásnál) a talajok, erdők, vizek, növény- és állatfajok, a klíma stb. romlását, fogyását, pusztulását, a mérgek, szemét, stb. szétterjedését okozza. A túlterheltség miatt romlik a Föld eltartóképessége, miközben erősen növekszik az emberiség lét-

5. ábra

száma, így egyre kevesebb jut egy főre. A biokapacitás növelhető, de többnyire csak az ökolábnym növekedése árán, így a túlterheltséget elsősorban a népességszökkenés enyhítheti.

A kis grafikonokon a szürke terület jelzi, hogy az adott ország ökolábnyma mennyire lépi túl az eltartóképességet. A túllövés nem fenntartható, a szürke területek el fognak olvadni (vál-

ság, munkanélküliség, áremelkedések, természeti csapások, stb.). Az országok visszasüllyednek az eltartóképességük szintjére, többnyire a szegénységbe, vagy eleve nem is tudnak fölemelkedni a szegénységből.

Az emberré válás evolúciójában korunk döntő lépése a nemzőképesség humanizálása, az évi százmilliónyi bal eset-nemzés megelőzése. Ez demográfiai átmenetet jelent: a népességrobbanás majd leáll és az emberi népesség jelentősen visszacsökken, hogy a Föld túlterhelése nélkül minőségi életet élhessen. Jelenleg a népességrobbanás még évente kb. nyolcvanmillió fővel növeli a létszámot, a Föld már másfélszeresen túlterhelődött, civilizációnk összeomlása már folyik. „Az Apokalipszis halálos lovasai, az Éhínség, a Dögvész és az Erőszak

egyre bőségesebben aratnak és elégedetten mondják: Minek ezeknek fogamzástgátlás, amikor itt vagyunk mi?”

A demográfiai átmenet során változik az aktív korú és nem aktív korú népesség aránya. Az átmenet régióként különböző időben és mértékben zajlik. Óriási jelentősége van a fázisok felismerésének, hogy a demográfiai bónusz időszakában tartalékot képezze-

nek az idősödés időszakára. Ahol már a túlnépésedés miatt ökológiailag túlterhelt helyzetben kezdődik a demográfiai bónusz fázisa, ott nagyon nehéz munkahelyeket teremteni a nagy létszámú pályakezdőnek.

Senki nem mondhatja, hogy Afrika messze van. A különböző fázisokban lévő régiók erősen befolyásolják egymást, mert az országhatárok ereje lecsökkent a globalizáció során, s különféle kiegyenlítő folyamatok hatnak. A munkaerőpiac is globalizálódott, így a munkahelyek elvándorolnak az olcsóbb munkaerő és nagyobb profitlehetőségek felé. A jómódú világban egyre több lesz a munkanélküli, és a szegény világban

pedig növekszik a „jéghegy csúcsa”, a jómódúak száma.

Hiába mondják akár a népeség-számban már példamutatóan fogyó jómódú országok, hogy „kérem, a csónaknak az önök felé eső része süllyed”, a népeségrobbanás és a Föld ökológiai túlterhelése a jómódú világot is magával húzza a világnyomorba. Szegénynek és gazdagnak egyaránt elemi érdeke vilámgyorsan biztosítani a családtervezés emberi jogát az egész világon! A megoldás kézenfekvő: a nők jogai, a lányok iskoláztatása, a fogamzásgátlás eszközeinek és kompetenciájának elérhetősége. Civilizációnk egy tabu miatt pusztuljon el? ...

A biztonság ösvényein.

Az új generáció biztosítója.

Vadászati jogvédelem biztosítás*

- Segítünk érvényesíteni jogait és jogos követeléseit
- Kártérítési jogvédelem
- Büntető és szabálysértési jogvédelem
- Közigazgatási jogvédelem
- 24 órás jogi tanácsadás

Az első 1000 szerződő vadász-elsősegély felszerelést kap ajándékba!*

www.uniqa.hu

UNIQA

*A teljeskörűség nem teljes körű. Bővebb információkért látogasson el a honlapunkra (www.uniqa.hu) található, vagy érdeklődjön kirendelt ügynökeinknél. Az elsősegély felszerelés tartalmaz: st. gyorskötöző pólót, st. Vágott mull lap, vízálló sebtapaszt, fertőtlenítő folyadékot, kullancskészítő csipeszt.

Superbrands

MAJNARI Q&Q

Az UNIQA Biztosító Zrt. a Magyar Önkormányzatok Hivatalos Támogatója.